

POSZERZONE POSIEDZENIE NAUKOWE
KOMISJI ARCHEOLOGICZNEJ POZNAŃSKIEGO TOWARZYSTWA
PRZYJACIÓŁ NAUK

Poświęcone badaniom nad okresami późnolateńskim, rzymskim
i wczesnośredniowiecznym w północnej części Dolnego Śląska

Całodniowe posiedzenie naukowe na powyższy temat odbyło się w Poznaniu dnia 28 II 1969 r. Wzięli w nim udział, prócz archeologów środowiska poznańskiego, także niektórzy zainteresowani przedstawiciele innych ośrodków. Wygłoszono 5 referatów, po czym odbyła się łączna dyskusja nad przedstawioną problematyką.

Dr G. Domański z Wrocławia w referacie pt. *Badania nad okresem późnolateńskim i wpływów rzymskich w dorzeczu Nysy Łużyckiej i Bobru* naszkicował dzieje osadnictwa i podział kulturowy tej części Łużyc w świetle ostatnich badań. Sporo uwagi poświęcił stosunkom między kulturą przeworską a tzw. kulturą burgundzką, śledząc stopniowe przesuwanie się tej ostatniej na zachód i rozważając argumenty za i przeciw łączeniu jej z plemieniem Burgundów. Stwierdził podobne tendencje w lokalizacji skupisk osadniczych między fazą A (okres późnolateński) a fazą C (około poł. II—III/IV w. n.e.), ze znacznym zmniejszeniem się intensywności osadnictwa w fazie B (od przełomu er do ok. poł. II w. n.e.). Najbardziej zwarte, intensywne zagospodarowanie terenu zaznacza się jednak w fazie D, ostatniej fazie okresu rzymskiego (od około III/IV w. n.e.).

Dr S. Pazda z Wrocławia przedstawił *Uwagi o rozwoju kultury przeworskiej w okresie rzymskim na Śląsku ze szczególnym uwzględnieniem północnej części tego obszaru*. Omawiając dzieje i charakter osadnictwa w poszczególnych fazach chronologicznych referent wyodrębnił dwa regiony archeologiczne: północny — nad Odrą i Baryczą oraz południowy (bardziej zaawansowany pod względem rozwoju gospodarki i zapewne zróżnicowania społecznego) — na południu od Wrocławia i okolic Legnicy. Szczegółowiej zajął się znacznym rozkwitem osadnictwa w fazach C i D (w fazie B zaznacza się podobne osłabienie jak na zachód od Bobru), związanym m. in. z rozwojem hutnictwa i rzemiosła garncarskiego (w tym ceramiki „siwej”).

Mgr K. Kaczkowski z Głogowa zreferował *Wyniki badań nad zespołem osad wczesnośredniowiecznych w Zukowicach pod Głogowem*. W związku z olbrzymimi pracami ziemnymi przy budowie huty miedzi przebadano ratowniczo od 1967 roku 584 ary południowej terasy pradoliny Barycko-Głogowskiej, intensywnie zasiedlonej w starożytności i wczesnym średniowieczu. Ujawniono tu m. in. 6 osad wczesnośredniowiecznych, z których na uwagę zasługują osady na stan. 1 (chata-kuźnia i ceramika ręcznie lepiona z 2. poł. V w.), na stan. 6 i 8 (z ceramiką typu klenicko-tornowskiego), na stan. 5 (całościowo odkryta osada, chata z piecem do uszlachetniania? żelaza, 11 dymarek, 30 jam osadniczych, ceramika ręcznie lepiona z V/VI w?) oraz na stan. 9 (dwie fazy zasiedlenia w początkach wczesnego średniowiecza, datowane na V/VI i na poł. VI—poł. VII w., na podstawie ręcznie lepionej

i obtaczanej ceramiki oraz zabytków z późnego okresu wędrówek ludów, jak np. grzebień, fragment pucharka szklanego, grot oszczepu; prostokątne chaty z paleńskami w rogu, o ścianach z plecionki i narożnych słupów). Trzeba zaznaczyć, że tzw. zabytki datujące znalezione zostały niestety głównie w obrębie tych osad wczesnośredniowiecznych, które położone są na miejscu starożytnych obiektów kulturowych.

Mgr M. Kaczkowski przedstawił także krótkie podsumowanie swych *Wstępnych badań na grodziskach Ziemi Głogowskiej*, referując rezultaty prac m. in. w Gostyni, Bieńkowie, Przedmieściu, pow. Głogów, oraz w Orsku, pow. Wołów.

Mgr E. Dąbrowski z Zielonej Góry wygłosił obszerny referat pt. *Rozwój kompleksu osadniczego w okolicach Krosna Odrzańskiego w okresach: późnolateńskim, wpływów rzymskich i wczesnośredniowiecznym*. Omówił w nim zespoły osad i grodzisk zgrupowanych w rejonie Krosna, rzutując je na ogólne tło sytuacji kulturowej, a później i politycznej tej części Polski. Szczególną uwagę poświęcił m. in. dwom osadom z późnego okresu rzymskiego w Połupinie, z których jedna zamieszkiwana była wedle referenta także w początkach okresu wczesnośredniowiecznego, osadzie późnorzymskiej w Białogórze, trzem zespołom osadniczym w Osiecznicy (w tym obiekty ze środkowego? oraz późnego okresu lateńskiego z elementami ceramiki „celtyckiej”, a także obiekty z najstarszych faz wczesnego średniowiecza), wreszcie kompleksowi trzech wczesnych grodzisk wczesnośredniowiecznych w Połupinie, Gostchorzu i Krośnie. Na podstawie zmiany typu ceramiki w Krośnie w IX w. (zaznaczająca się przewaga ceramiki dwustożkowatej) sądzi referent o wcześniejszym opanowaniu przez Piastów tej części Ziemi Lubuskiej niż górnego i dolnego dorzecza Odry.

W dyskusji skoncentrowano się m. in. nad możliwością łączenia kultury archeologicznej z określonym ze źródeł pisanych etnosem na przykładzie kultur tzw. burgundzkiej i tzw. gocko-gepidzkiej (S. Jasnosz, K. Przewoźna, G. Domański), nad wyłaniającym się centrum rzemieślniczego garncarstwa późnorzymskiego na Śląsku, jego rolą i ewentualnym wpływem na wczesnośredniowieczną ceramikę rzemieślniczą Wielkopolski w odróżnieniu od współczesnego ośrodka małopolskiego (Z. Hilczer-Kurnatowska, H. Zoll-Adamikowa), „mieszanym” charakterem elementów kulturowych (np. w ceramice, w typie domostw), cechujących zespoły osadnicze z początkowych faz wczesnego średniowiecza na omawianym terenie (Z. Hilczer-Kurnatowska), różnicami w charakterze okupacji terenu między północną a południową strefą we wczesnym średniowieczu (S. Kurnatowski), znaczeniem późnorzymskich pochówków warstwowych, odkrytych w Luboszczech, pow. Lubsko, dla badań nad obrządkiem pogrzebowym u schyłku starożytności i w początkach wczesnego średniowiecza (H. Zoll-Adamikowa). Obszerna dyskusja wywiązała się w związku z naszkicowanym przez E. Dąbrowskiego rozwojem typologicznym ceramiki z Krosna Odrzańskiego i jego interpretacją.

Helena Zoll-Adamikowa